

Konstitutionsutskottets betänkande 2025/26:KU14

Ytterligare en avdelning i Lagrådet

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändring i lagen om Lagrådet. Förslaget innebär att det högsta antalet avdelningar i Lagrådet ändras från fem till sex under första halvåret 2026. Syftet med förslaget är att skapa bättre förutsättningar för Lagrådet att genomföra sin granskningsuppgift vid de mycket stora arbetsanhopningar som riskerar att uppstå under första halvåret 2026. Antalet justitieråd som samtidigt får tas i anspråk för tjänstgöring i Lagrådet ändras inte.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 9 januari 2026 och upphöra att gälla vid utgången av juni 2026.

Behandlade förslag

Proposition 2025/26:39 Ytterligare en avdelning i Lagrådet.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

Utskottets överväganden5

 Ytterligare en avdelning i Lagrådet5

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag8

 Propositionen8

Bilaga 2

Regeringens lagförslag9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Ytterligare en avdelning i Lagrådet

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (2003:333) om Lagrådet med den ändringen att lagen ska träda i kraft den 9 januari 2026.

2. lag om ändring i lagen (2003:333) om Lagrådet.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2025/26:39 punkt 2 och bifaller delvis proposition 2025/26:39 punkt 1.

Stockholm den 4 december 2025

På konstitutionsutskottets vägnar

Jennie Nilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jennie Nilsson (S), Mats Green (M), Michael Rubbestad (SD), Mirja Räihä (S), Oskar Svärd (M), Per-Arne Håkansson (S), Mauricio Rojas (L), Amalia Rud Stenlöf (S), Ulrik Nilsson (M), Gudrun Brunegård (KD), Muharrem Demirok (C), Susanne Nordström (M), Jan Riise (MP), Lars Englund (M), Peter Hedberg (S), Martin Westmont (SD) och Vasiliki Tsouplaki (V).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2025/26:39 Ytterligare en avdelning i Lagrådet. Ärendets beredning fram till dess att regeringen beslutade om propositionen framgår av propositionens avsnitt Ärendet och dess beredning.

En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Utskottets överväganden

Ytterligare en avdelning i Lagrådet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändring i lagen om Lagrådet. Förslaget innebär att det högsta antalet avdelningar i Lagrådet ändras från fem till sex under första halvåret 2026. Utskottet föreslår att ikraftträdandet tidigareläggs till den 9 januari 2026.

Bakgrund och gällande rätt

Lagrådet

Grundläggande bestämmelser om Lagrådet finns i 8 kap. 20–22 §§ regeringsformen (RF). Lagrådets uppgift är att granska och yttra sig över lagförslag inom vissa lagområden som närmare anges i regeringsformen. Efter de ändringar i regeringsformen som trädde i kraft den 1 januari 2011 är lagrådsgranskning, inom Lagrådets granskningsområde, i princip obligatorisk (prop. 2009/10:80, bet. 2009/10:KU19 och bet. 2010/11:KU4).

Bestämmelser som närmare reglerar Lagrådets sammansättning och tjänstgöring finns i lagen (2003:333) om Lagrådet, i det följande kallad lagrådslagen. I lagrådslagen anges bl.a. följande. Lagrådet ska bestå av minst en och högst fem avdelningar. Regeringen beslutar med hänsyn till arbetsbördan hur många avdelningar Lagrådet ska bestå av och under vilka tidsperioder avdelningarna ska tjänstgöra. Efter samråd med de högsta domstolarna beslutar regeringen hur många ledamöter som var och en av domstolarna ska utse i Lagrådet. I Lagrådet kan det tjänstgöra justitieråd, justitieråd som har avgått med ålderspension samt andra lagfarna personer, t.ex. domare i andra domstolar än de högsta domstolarna och tidigare justitieombudsmän. Fler än sammanlagt sex justitieråd får inte samtidigt tas i anspråk för tjänstgöring i Lagrådet, och minst en ledamot på varje avdelning ska vara ett aktivt justitieråd.

Lagrådet arbetar normalt under året på två avdelningar. Vid arbetsanhopningar brukar Lagrådet dock ofta arbeta på tre avdelningar. Under vissa perioder har arbetet också varit fördelat på fyra respektive fem avdelningar. I lagrådslagens förarbeten konstaterades att den ojämeförlligt viktigaste orsaken till att det behövs ytterligare avdelningar tycks vara att remisserna anhopas vid vissa perioder under året (prop. 2002/03:45 s. 15).

Arbetsanhopningar i samband med stoppdagarna

Bestämmelser om när propositioner ska lämnas till riksdagen finns i 9 kap. riksdagsordningen (RO). Av 9 kap. 3 § första stycket RO följer att riksdagen beslutar när propositioner som enligt regeringen bör behandlas under det pågående riksmötet senast ska lämnas till riksdagen. Denna dag brukar normalt infalla omkring den 20 mars. Regeringen kan normalt inte räkna med att en proposition tas upp till behandling under det pågående riksmötet om den lämnas vid en senare tidpunkt. Det krävs i princip att det finns synnerliga skäl för att den ovannämnda dagen inte ska gälla som sista dag för att lämna en proposition och få den behandlad före sommaruppehållet (9 kap. 3 § andra stycket RO).

I anslutning till stoppdagarna brukar chefen för Justitiedepartementet, efter bemyndigande, regelmässigt besluta att Lagrådet ska arbeta på fler avdelningar än två. Det görs för att Lagrådet ska hinna granska de planerade lagrådsremisserna i sådan tid att det ska vara möjligt för regeringen att lämna propositioner till riksdagen för behandling under det pågående riksmötet.

Propositionen

Regeringen föreslår att det högsta antalet avdelningar i Lagrådet ändras från fem till sex. Ändringen ska gälla under första halvåret 2026. Därefter ska Lagrådet på nytt högst bestå av fem avdelningar. Antalet justitieråd som samtidigt får tas i anspråk för tjänstgöring i Lagrådet ändras inte.

Syftet med förslaget är att skapa bättre förutsättningar för Lagrådet att genomföra sin granskningsuppgift vid de mycket stora arbetsanhopningar som riskerar att uppstå under första halvåret 2026. Regeringen framhåller att arbetsanhopningen i Lagrådet kan bli extra betydande under valår. De senaste tre valåren har Lagrådet under en eller flera perioder kring stoppdagen bestått av det maximala antalet avdelningar.

Av propositionen framgår att regeringen under första halvåret 2026 avser att fatta beslut om ett mycket stort antal lagrådsremisser, varav flera är mycket omfattande. Mot denna bakgrund bedömer regeringen att det finns en risk att Lagrådet inte har förutsättningar att fullgöra sin granskning av samtliga remisser. Denna risk bedöms finnas även om det beslutas att Lagrådet ska bestå av det maximala antalet fem avdelningar under längre tidsperioder under första halvåret 2026, jämfört med tidigare vårar. Om denna risk realiserar skulle det enligt regeringen innebära ett hinder i lagstiftningsprocessen som inte är önskvärt. För att undvika att det uppstår en sådan situation bör regeringen ha möjlighet att besluta att Lagrådet ska ha sex avdelningar.

Det är viktigt att beakta att fler justitieråd behöver tas i anspråk för tjänstgöring i Lagrådet ju fler avdelningar Lagrådet består av. Eftersom detta kan ha en negativ påverkan på domstolarnas arbete är det enligt regeringen angeläget att möjligheten att besluta att Lagrådet ska bestå av sex avdelningar inte utnyttjas under längre tid än vad som är absolut nödvändigt. Mot denna

bakgrund bör den föreslagna ändringen vara begränsad i tid. Efter utgången av juni 2026 bör därför Lagrådet på nytt kunna bestå av högst fem avdelningar.

Regeringen framhåller vidare att det av lagrådslagen följer att fler än sammanlagt sex justitieråd inte samtidigt får tas i anspråk för tjänstgöring i Lagrådet och att minst en ledamot på varje avdelning ska vara ett aktivt justitieråd. Regeringen bedömer att dessa bestämmelser inte bör påverkas av förslaget om att ändra det högsta antalet avdelningar i Lagrådet från fem till sex. Om arbetsbelastningen i de högsta domstolarna eller i Lagrådet kräver det, kan avdelningarna i Lagrådet vara sammansatta så att bara en aktiv ledamot tjänstgör på dessa.

Ikraftträdande

Regeringen anser att lagförslaget som innebär att Lagrådet ska få bestå av högst sex avdelningar bör träda i kraft så snart som möjligt och föreslår att det träder i kraft den 20 januari 2026. Lagförslaget som innebär att Lagrådet igen ska få bestå av högst fem avdelningar föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ställer sig bakom regeringens överväganden och förslag. Med hänsyn till att förslaget bör träda i kraft så snart som möjligt föreslår utskottet att ikraftträdandet tidigareläggs.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2025/26:39 Ytterligare en avdelning i Lagrådet:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2003:333) om Lagrådet.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2003:333) om Lagrådet.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:333)
om Lagrådet

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (2003:333) om Lagrådet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Lagrådet består av minst en och
högst *fem* avdelningar.

Lagrådet består av minst en och
högst *sex* avdelningar.

Denna lag träder i kraft den 20 januari 2026.

¹ Senaste lydelse 2013:973.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:333) om Lagrådet

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (2003:333) om Lagrådet ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt förslaget i 2.1

Föreslagen lydelse

3 §¹

Lagrådet består av minst en och
högst *sex* avdelningar.

Lagrådet består av minst en och
högst *fem* avdelningar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

¹ Senast lydelse 2025:000.